

ISLAM – Koran, Hadith, Sharia

*I islam fandt jeg den perfekte balance
mellem verdslighed og religion,
mellem kultur og menneske,
mellem krop og sjæl,
mellem selvet og kosmos.*

– Ali Ahmed Knud Holmboe (1902-1931)

Aminah Tønnsen

ISLAM

Koran, Hadith, sharia

mellemsgaard

Islam - Koran, Hadith, Sharia
© 2015 Aminah Tønnsen og Forlaget mellemsgaard

Sat med Adobe Garamond og Rosario
Grafisk produktion: KWG Design, Odense
Redaktør: Jakob Krohn
Grafiker: Tine Wichmann
Tryk: Toptryk Grafisk A/S

1. udgave, 1. oplag

ISBN 978-87-93366-29-9

*Kopiering af denne bog må kun finde sted på institutioner,
der har indgået aftale med Copy-Dan, og kun inden for de
i aftalen nævnte rammer. Det er tilladt at bringe korte
uddrag i forbindelse med anmeldelser.*

www.mellemsgaard.dk

Af samme forfatter:

- Islam – min hjertesag*, 2014
Tror muslimer, at jorden er flad? 100 spørgsmål om islam i det 21. århundrede, 2006
Islam – tro og livsforståelse, 2003
Profetfortællinger fra Koranen, 2002
*Ære og skam – fup eller fakta? En analyse af Naser Khaders bog om islam og det
islamiske familie- og livsmønster*, 2001
Islam i europæisk klædedragt. Stof til eftertanke og selvransagelse, 1998
Djihad – hellig krig eller vejen til fred?, 1996
Islam set indefra, 1995
Koranens hjerte – Sura ya-sin og andre udvalgte passager fra Koranen, 1994
Muslimske børnesange, 1993
Islam – naturens religion, 1989

Indholdsfortegnelse

Forord	9
Praktiske oplysninger til teksten	18

KILDESKRIFTERNE

Refleksioner over nylæsning af kildekrifterne	22
– Koranen	31
<i>Koranens åbenbaring</i>	33
<i>Koranens samling</i>	40
<i>Koranens opdeling</i>	44
<i>Koranens indhold</i>	46
<i>Abraham som troens forbillede</i>	52
<i>Metaforer og lignelser</i>	56
<i>Abrogation</i>	62
<i>Korankommentarer</i>	78
<i>Koranoversættelser</i>	79
<i>Ensretning af koranoversættelser</i>	82
– Hadith	88
<i>Hadith-litteraturens status i forhold til Koranen</i>	96
<i>Om at anlægge skæg</i>	106
<i>Arveret mellem muslimer og ikkemuslimer</i>	108
<i>Om kamel-urin m.m.</i>	110
<i>Om kønsroller</i>	112
<i>Koranen alene</i>	115

– Sharia	118
<i>Islamisk tros lære</i>	126
<i>Generelle principper for lovgivning</i>	137
<i>Fatwa</i>	141

MENNESKERET

Refleksioner over menneskeretten	146
– Frihed, lighed og broderskab	149
– Trosfrihed	154
– Ytringsfrihed	157
<i>Eksempler fra nutidig lov</i>	166
– Racisme og jødehad	167
<i>Eksempler fra nyere tid</i>	176
– Slaveri	179
<i>Eksempler fra nyere tid</i>	188

STRAFFERET

Refleksioner over nylæsning af strafferetten	191
– Dødsstraf	199
<i>Eksempler på nutidig praksis</i>	203
– Gengældelse	204
<i>Et eksempel fra Iran</i>	207
– Æresdrab	209
<i>Eksempler fra nutiden</i>	212
– Frafald fra islam	214
<i>Eksempler fra nutidig straffelov</i>	222
– Tyveri og håndsafhugning	227
– Utugt og stening	234
<i>Eksempler fra nutidig straffelov</i>	249
– Blasfemi	253
<i>Eksempler fra nutiden</i>	256

KRIG OG FRED

Refleksioner over nylæsning af Koranens ”krigeriske” vers	259
– Sværdverset	264
– Jihad	269
– Terrorisme og selvmord	280
– Martyrium	282
– Krig og fred	286
– Islam – vejen til fred	295
– Et tveægget sværd	301
Appendiks	307
Forklaring til arabiske begreber	318
Litteraturliste	326

Forord

Bismillah ir-rahman ir-rahim

I Guds, den Allernådigstes, den Allerbarmhjertigstes navn.

”Tak, fordi du siger højt, hvad jeg og mange andre muslimer tænker,” sagde en yngre kvinde til mig for nogen tid siden i pausen under et større kulturelt arrangement i hovedstaden. Det viste sig, at hun var en af de mange, der i årenes løb har sendt mig mails – ikke kun for at få svar på et personligt spørgsmål, men også for at bakke mig op og opfordre mig til at trodse modstanden og blive ved med at skrive om islam set med mine øjne – ud fra et langt livs studier og erfaringer.

Mange muslimer, både unge og ældre, ønsker en anden islam, end den imamerne prædiker. De går i moskéen ved højtiderne for fællesskabets skyld – og fordi det forventes af dem; men de synes ikke, at imamernes prædikener er relevante for dem i deres hverdag. De ønsker ikke at leve i fortiden. De ønsker ikke at leve som en marginaliseret minoritet med de tabuer og begrænsninger, social kontrol og formynderi, som det fører med sig. De vil leve som frie, aktive og fuldgyldige borgere i deres fødeland – eller det land, som skæbnen har bragt dem til.

Medierne og politikerne hylder de muslimer, der mere eller mindre har opgivet deres daglige praksis og er blevet ”kulturmuslimer” – og fordømmer dem, der vedkender sig et traditionelt, konservativt syn på troen.

Jeg tror på, at der findes en tredje vej midt imellem: et nyt forhold til islam, mere frit, mere personligt – og mere i pagt med tiden og de aktuelle omstændigheder.

Jeg tror på en åben og rummelig islam, hvor den enkelte – bevidst om sit ansvar for sig selv og omverdenen – selv træffer sine valg i forhold til tro og handling.

Jeg tror på en afbalanceret og retfærdig islam, der kan rumme mangfoldighed, kønsligestilling, demokrati, menneskeret og religiøs pluralisme.

Jeg tror på en islam, der respekterer livets hellighed, og som fordømmer alle former for vold, forfølgelse og undertrykkelse.

Jeg tror på en tilgivende gud, hvis barmhjertighed favner alt, og som har sendt Sin sidste profet, Muhammed, som barmhjertighed til alverden.

Jeg tror på, at islam er vejen til fred – fred med sig selv, fred med omverdenen og fred med Gud.

Det er baggrunden for, at jeg i mere end femogtyve år i bøger og kronikker, i foredrag og interviews har gjort opmærksom på, at islam/Koranen kan fortolkes og praktiseres på andre måder end i 600-tallets Arabien, og jeg har givet nogle bud på, hvordan islam kan udledes på en fornuftig måde her på vores breddegrader under de aktuelle omstændigheder.

Islam sidder ikke i det ydre, i hverken klædedragt eller skæg, men i hjertets renhed og åbenhed og i omsorg for medmennesket på tværs af alle tænkelige skel. Alle mennesker er skabt af samme gud, skabt til at leve og virke i indbyrdes afhængighed, ansvar og forpligtelse.

Det er blevet en hjertesag for mig at forsøge at motivere mine trosfæller til at reflektere over deres personlige forhold til Gud, til islam og til de såkaldte autoriteter. Ligeledes finder jeg det vigtigt at give mine ikkemuslimske medborgere indblik i en mere nuanceret og inkluderende islam, end de sensationshungrende medier og emsige, ofte hadefulde, islammodstandere giver.

Det er kendetegnende for de såkaldte islamkritikere, at de på den ene side efterspørger nytænkning og reform, men på den anden side afviser enhver nytænkning som løgn – eller forbigår den i tavshed. De ønsker i virkeligheden at fastholde islam og muslimer som fjendebillede og prygelknabe, hvorfor de snarere er islammodstandere end islamkritikere. En virkelig islamkritiker bør være velbevandret i kildeskriften, nysgerrig og åben. En virkelig islamkritiker bør også lytte til de moderate muslimer i stedet for udelukkende at forholde sig til de yderligtgåendes retorik og meningsløse vold.

Vi kan ikke genskrive Koranen, Guds vejledning til menneskene; men vi kan lytte til Ali ibn Abu Talib (Profeten Muhammeds fætter og svigersøn), der i forbindelse med en disput om den rette udlægning af Koranen skal have sagt: ”Koranen er skrevet på lige linjer mellem to omslag. Den taler ikke af sig selv. Den har brug for fortolkere, og fortolkerne er mennesker.”

Jeg foregiver naturligvis ikke at kende den endegyldige sandhed, for den kender kun Gud. Jeg udsteder heller ikke fatwaer, som nogen påstår. Jeg følger ganske enkelt Koranens opfordring til at bruge min sunde fornuft, min indsigt og viden til at forsøge at forstå Koranen – og til at videreformidle min forståelse af islam til dem, der måtte være interesseret i et mere nuanceret og tidssvarende billede af islam, end medierne sædvanligvis giver. Derfor har jeg igen og igen gjort opmærksom på, at islam ikke er – og aldrig har været – en statisk, ensartet størrelse, som mange fejlagtigt mener. For verden er i bevæ-

gelse, og om vi vil det eller ej, så bevæger fortolkningerne sig med verden og de skiftende omstændigheder, menneskene lever under.

En anden drivkraft har været ønsket om at læse kildeteksterne ind i en dansk hverdag som modvægt til de patriarkalske fortolkninger, som mange muslimer med indvandrerbaggrund – og desværre også alt for mange nye muslimer med etnisk dansk baggrund – til staidighed forsøger at gøre gældende som den autentiske måde at leve et muslimsk liv på.

Islams primære kilde, Koranen, nævner hverken tilstedeværelsen af et gejstligt hierarki eller nogen form for monopolisering af tolkningen af de hellige skrifter. Ideelt set bør der derfor ikke i islam være nogen gejstlig eller politisk autoritet til at stå med løftet pegefinger og dirigere og kontrollere masserne; den enkelte er sin egen autoritet.

Koranen opfordrer igen og igen menneskene til at se sig omkring i verden, til at lære af historien – og til at bruge deres gudgivne intellekt til at forstå Koranen og leve et rigt og aktivt liv i pagt med tiden. Koranen opfordrer menneskene til at *”stå for Gud, to og to eller alene, og reflektere nøje over budskabet,”* og til at *”lytte til Ordet og følge dets smukkeste mening.”*

Muslimer er selvstændigt tænkende væsener og har ikke brug for formynderi. Det er den enkelte, der i konstant dialog med sig selv, med sin samvittighed og med sin skaber skal finde en fornuftig måde at være muslim på i harmoni med sig selv og sine omgivelser.

Præcis heri ligger den spirituelle frihed i at være muslim, frihed til forskellighed, en frihed, der går hånd i hånd med ansvaret for at forvalte denne frihed indenfor de gudgivne rammer, indenfor helheden.

Tro er en kombination af frihed og bundethed, for bundethed sætter fri. Tro handler om kærlighed til Gud og mennesker og om tillid til, at Gud ønsker det bedste for Sine skabninger. Tro handler om til-

lidsfuldt at lægge sin skæbne i Guds hånd – dog uden at glemme, at ”*Gud aldrig vil ændre menneskenes lod, før de forandrer sig selv.*”

Den egyptiske tænker Mohammed Abdou (1849-1905) advarer – ligesom Koranen – igen og igen de troende imod *taqlid*, den ukritiske, blinde imitation af religiøse autoriteter uden selv at gå til kilde-skrifterne og reflektere over teksten.

Afvisning af *taqlid* er den ultimative frisættelse af mennesket – religiøst, moralsk og socialt. Derfor er islam/Koranen det sidste budskab fra Gud, og Muhammed er det segl, der afslutter profetiernes epoke.

Mange nutidige tænkere har givet deres bud på, hvorledes Koranens tekst kan danne grundlag for en teologi, der kan befri menneskene fra forskellige former for undertrykkelse og diskrimination.

Også helt almindelige moderate muslimer taler om nødvendigheden af at befri islam fra misbrug og at vinde den tilbage fra terrorister, ekstremister og konservative kræfter, der har taget de moderate muslimer som gidsler i deres kamp om magt og ensretning. Man skal ikke passivt vente på at blive befriet af andre.

Der skal overskud, vilje og viden til at frigøre sig fra de trygge rammer, som fællesskabet og de velkendte normer og traditioner umiddelbart giver, men som på længere sigt bliver en spændetrøje og en hæmsko for den personlige udvikling – og for islams opblomstring og fortsatte beståen.

En god ven, Erik, fra Islamisk-Kristent Studieceter (IKS), sagde i slutningen af 90'erne til mig:

”Du skal ikke lade dig gå på af, at så få af dine trosfæller kan se nytten af dine tanker og idéer. Du er mindst femten år forud for din tid; men det skal nok komme.

Tænk på en sommerfuglelarve, der ligger trygt og godt i sin puppe. Langsomt forvandler den sig til en sommerfugl, og når tiden er

inde, arbejder den sig ud af puppen, breder vingerne ud og flyver ud i verden. Den flyver frit fra den ene smukke blomst til den anden; men hvor gerne den end ville, kan den ikke fortælle alle de andre sommerfuglelarver, hvor herligt der er derude i friheden og tilskynde dem til at kravle ud af deres puppe.

Hver eneste larve må gøre sine egne erfaringer, udvikle sig i sit eget tempo, arbejde sig ud af sin puppe og flyve ud i verden for at forstå, hvad frihed er. Men nogle larver går til grunde i deres puppe og kommer aldrig til at mærke friheden.”

Min tro giver mig en fundamental tryghed i hverdagen, en følelse af at blive passet på og taget hånd om, og den er mig en uvurderlig støtte i medgang og modgang; men jeg udelukker på ingen måde, at andre kan finde deres vej indenfor andre traditioner. For mig er det vigtige ikke, at så mange som muligt bekender sig til religionen islam, men at så mange som muligt finder den vej, der giver dem fred i sjælen, lindrer deres smerte og hjælper dem igennem livet. Valgfrihed er et privilegium, mennesket har fået til forskel fra alt andet, Gud har skabt. Et privilegium, der også indebærer, at man skal stå til ansvar for sine valg og fravalg, og at man må lade andre træffe valg, som man måske ikke selv bryder sig om – og stadig respektere og holde af dem.

Jeg tror på, at hvis man holder sig indenfor den overordnede ramme og har hjertet og ydmygheden samt ærefrygten for Gud og Hans skaberværk med sig, kan det ikke gå helt galt. For *”Gud udsætter ikke menneskene for større prøvelser, end de kan bære.”*

Med islam har jeg fundet meningen med livet. Livet er ikke kun en gave, men også en opgave, der i al sin enkelthed kan defineres som: *At tjene Gud ved at tjene skabelsen* – en direkte pendant til Bibels dobbelte kærlighedsbud. Med dette in mente går man aldrig fejl.

Jeg tror på Koranen som Guds sidste vejledning til menneskeheden, som sagtens kan tolkes ind i samtiden til gavn for den enkelte

og for det fælles bedste – uden at man behøver ændre en tøddel på den oprindelige arabiske tekst. Man kan være korantro uden at være bogstavtro.

Koranen har ikke brug for et serviceeftersyn, og islam har ikke brug for en revolution, som nogle hævder. Det er det enkelte menneske, der har brug for viden og uddannelse til at genfinde kernen i budskabet. Hver enkelt må finde sin egen vej til forståelse af Koranens etiske og spirituelle budskab. Hver enkelt må finde frem til den praksis, der hjælper hende/ham til at forblive tro imod budskabet. Kun således vil den enkelte kunne stå imod de konservative kræfter, der ikke ønsker forandring, og som hævder at have monopol på sandheden.

Alt for mange muslimer er fuldstændig blottede for selvkritik og føler blindt dem, der råber højest; dem, hvis verdensbillede er enten sort eller hvidt; dem, der taler om sandhed og løgn, de gode og de onde, de rettroende og de vantro, og som fordømmer mangfoldigheden. De flyder med strømmen og imiterer fremfor at innovere; men ureflekteret imitation kan gøre selv gode tanker og idéer onde og destruktive.

Derfor er en nylæsning af kildeskrifterne så vigtig, hvis vi skal vinde kampen imod radikaliserings; og der skal argumenteres ud fra Koranen, hvis man vil nå de yderligtgående, hvis tro og livsforståelse afhænger af de ”sande beviser”.

Der går noget i stykker i mennesket og dets forhold til Gud, når tro reduceres til et system eller en ideologi og til spørgsmål om dogmer, lov og ret, sandt og falskt, belønning og straf. Det er ikke hensigtsmæssigt for mennesket udelukkende at definere sig selv i modsætning til andre. Så glemmer man at reflektere over sit eget forhold til Gud og tro.

Muslimer må give hinanden mulighed for at opbygge deres personlige, individuelle islamiske identitet og hjælpe hinanden til at ud-

vikle og bevare den åndelige dimension af troen. Uden åndelighed vil vore børn og børnebørn ikke følge os i troen, men gå deres egne veje.

Når alt det smukke i tilværelsen forbydes, er der ikke længere noget at glædes og undres over, ikke længere noget, der berører hjertets inderste. Tomhed inspirerer ikke til taknemmelighed for Gud og Hans skaberværk.

Stort set alle frafaldne muslimer, der på en eller anden måde har deltaget i mediedebatten, afslører med deres udtalelser, at de aldrig har kendt andet end den konservative, snævre, dystre og intolerante udgave af islam og aldrig har oplevet islams rummelighed og åndelige rigdom.

Man forstår ikke sine medmenneskers tro, hvis man ikke har oplevet dybden og spiritualiteten i sin egen tro.

Islam har altid reformeret sig selv indefra¹ og har i tidens løb udviklet sig indenfor mange forskellige kulturer og under påvirkning af både græsk og europæisk tænkning; men al forandring tager tid. Der vil altid være nogen, der stritter imod, og som bliver utrygge, når de gammelkendte rammer erstattes af nye.

Det kræver mod, styrke og udholdenhed at gå imod det etablerede, imod de gængse autoriteter – imod dem, der har magten; men vil man nå kilden, Gud, alle tings ophav og endelige mål, må man nødvendigvis gå imod strømmen, hvis man vil forblive tro imod sig selv og åbenbaringen.

Allahu a'lam – Gud ved bedst!

---

1 Philippe Provencal: ”Islam reformerer sig selv indefra”. *Politiken* 20. nov. 2013.

En varm tak til venner og samarbejdspartnere i mine tværreligiøse og tværkulturelle netværk: Islamisk-Kristent Studieceter (IKS), Jødisk-Muslimsk Netværk, DinTro-MinTro projektet (der tæller både jødiske, kristne og muslimske gæstelærere), Jødisk-Muslimsk Kvindenetværk (JMK), spejderkammerater fra min opvækst i Sydslesvig, ansatte og frivillige i Muhabet (et værested for psykisk syge og sårbare med flygtninge- og indvandrerbaggrund), venner i Cykler til Senegal, i DAN-MAR Dansk-Marokkansk Dialog- og Venskabsforening, i GERFEC (Le Groupement Européen pour la Recherche et la Formation des Enseignants Chrétiens, Croyants et de toutes Convictions) i Strasbourg, i Det Albanske Trossamfund på Frederiksberg, Fru Bugges Movers samt min dejlige familie. I har beriget mit liv, I har bakket mig op, og I er et levende bevis på, at det kan lade sig gøre at leve og virke sammen i fred og fordragelighed på tværs af alle skel. Menneske først – jøde, kristen eller muslim så. Uden jeres kærlighed og omsorg, venskab og inspiration ville denne bog ikke have været den samme.

Må Gud elske og beskytte jer og jeres kære.

Tak også til Dansk Forfatterforenings Autorkonto, der har støttet udarbejdelsen af manuskriptet til denne bog med et arbejdslegat.

Aminah Inger Tønnsen

Maj 2015

Praktiske oplysninger til teksten

Koranoversættelserne i nærværende bog er af denne bogs forfatter, der har oversat *suraerne* 1, 2, 36 og 93-114 i deres helhed. Disse kan læses på islamstudie.dk

Medmindre andet er angivet, er også oversættelse af diverse citater forfatterens egne.

Korancitaterne er *kursiveret* og gengivet som eksempelvis (*Koransen 13:11*) eller blot (*13:11*), dvs. *suralkapitel nr. 13, ayahvers nr. 11*. Alle andre citater er gengivet med almindelig skrift.

Indimellem citerer jeg fra hadith-litteraturen, der indeholder udsagn om Profeten Muhammeds liv og levned og om hans vejledning til sine samtidige vedrørende stort og småt i hverdagen. Eftersom der hersker stor usikkerhed med hensyn til hadith-litteraturens tilblivelse og indhold, bruger jeg konsekvent vendingen ”Profeten skal have sagt”, når der er tale om et hadith-udsagn.

Hadith-samlingerne er opdelt i et antal ”bøger” med en hovedoverskrift og et antal udsagn. De er i teksten angivet som eksempelvis (Bukhari 23/375), dvs. al-Bukharis hadith-samling *Sahih al-Bukhari*, bog nr. 23, hadith nr. 375.

Arabiske begreber og fagudtryk er *kursiveret* og gengivet i en forenklet ”dansk” skrivemåde. Begreberne er forklaret i kapitel 6. Jeg har dog undladt at kursivere begreber som jihad, shia og sunni, hadith og sunna, fatwa og sharia, der har vundet så meget indpas i det danske sprog, at de er blevet optaget i flere ordbøger over det danske sprog.

Jeg har igennem hele mit forfatterskab konsekvent brugt betegnelsen ”Gud” i stedet for ”Allah”, eftersom ”Gud” er den danske betegnelse for det arabiske ”Allah”, der er en fællesbetegnelse for ”Gud” for arabisktalende jøder, kristne og muslimer. Jeg ønsker dermed at understrege, at der ikke er tale om en speciel muslimsk gud; men at det er samme gud, vi tjener, hvad enten vi er jøder, kristne eller muslimer – og hvad enten vi opfatter Gud som treenig eller ej.

I Koranen er det Gud, der taler, og Han taler om sig selv skiftevis som Jeg/Mig/Min og Vi/Os/Vores.

At man på arabisk – ligesom på dansk og mange andre sprog – omtaler Gud i hankønsform (Han/Ham/Hans) betyder ikke, at man betragter Gud som værende af hankøn. Gud har både ”mandlige” og ”kvindelige” egenskaber og kan ikke sammenlignes med noget af det, Han har skabt.

Det arabiske sprogs grammatiske regler betyder endvidere, at hankønsformen benyttes i forbindelse med blandede grupper af mænd og kvinder. Hunkønsformen benyttes kun, når teksten udelukkende omhandler kvinder eller henvender sig specifikt til kvinder.

Det kan være svært at finde den rette terminologi i forbindelse med tro. For ikke at komplicere det hele mere end højst nødvendigt, har jeg i denne bog begrænset mig til at tale om 1) konservative, der ikke ønsker forandring og ofte læser skrifterne bogstaveligt 2) yderligtgående, for hvem verden er enten sort eller hvid, der fordømmer

alt det anderledes, og hvoraf et mindretal griber til vold og drab 3) moderate, der søger balance og harmoni i hverdagen mellem deres tro og det omgivende samfund.

Jeg bruger ordet lærer som en fællesbetegnelse for både *mullah*, *faqih*, *alim*, *mufti*, *shaykh* m.fl.

Jeg vil for god ordens skyld præcisere, at selvom jeg foretrækker nogle tænkere fremfor andre, betyder det naturligvis ikke, at jeg sympatiserer med hvert eneste ord, de pågældende skriver. Det samme gælder for den litteratur, jeg henviser til i noter og litteraturliste.

Det er kutyme, at muslimer udtaler en velsignelse, hver gang Gud, Profeten Muhammed og andre profeter, Profetens hustruer og de kendteste af Profetens samtidige nævnes – en velsignelse, der i skrevne tekster forkortes på forskellig vis. De er – for at gøre teksten mere læsevenlig – udeladt i nærværende bog.

KILDESKRIFTERNE

Refleksioner over nylæsning af kildeskrifterne

*Vil de dog ikke reflektere over Koranen –
eller er deres hjerter forseglede? (Koranen 47:24)*

*Dette er Bogen, Vi har nedsendt,
fuld af velsignelser,
at de må reflektere over dens tegn
og tage sig den til hjertet (Koranen 38:29).*

Muslimere tror på, at Koranen er en nøje gengivelse af Guds ord, åbenbaret til Profeten Muhammed i Mekka og Medina i årene 610-632. Derfor er Koranens arabiske tekst for muslimer et gudgivent, universelt budskab.

Et universelt budskab må nødvendigvis skulle forstås i lyset af de omstændigheder, det blev til under – såvel som de omstændigheder, det skal udledes under. Derfor må budskabet være så fleksibelt, at menneskene til enhver tid af teksten kan udlede relevante retningslinjer for deres hverdag. Koranens betydning for menneskene i hverdagen er variabel og dynamisk – og meningsfuld til alle tider og under alle omstændigheder.

Også hadith-litteraturen, der indeholder udsagn (hadither) om Profeten Muhammeds sædvane (sunnā) og om den vejledning, han gav sine samtidige, er opstået i en ganske specifik social, kulturel, historisk og politisk kontekst. At følge Profetens eksempel, som Koranen opfordrer muslimerne til at gøre, er derfor ikke ensbetydende med at imitere Profeten indtil den mindste detalje. Det er i langt højere grad en opfordring til at stræbe efter at forstå hensigten bag hans udsagn og handlemåde i forhold til datidens omstændigheder og at omsætte denne til praksis i den til enhver tid aktuelle sammenhæng. Hadith-samlingernes troværdighed og status i forhold til Koranen har dog op igennem historien været genstand for uendelige diskussioner.²

For at forstå Koranen er man nødt til at betragte den som en helhed. Intet vers kan stå alene. Man er nødt til at læse en kortere eller længere passage både før og efter et bestemt koranvers for at få hold på meningen. Endvidere supplerer de forskellige passager hinanden indbyrdes. Forklaringen til ét vers skal ofte findes i andre passager rundt omkring i Koranen, og det er derfor nødvendigt at kende hele Koranen, hvis man har et oprigtigt ønske om at forstå den blot tilnærmelsesvis. Gud siger selv: *"Det er op til Os at tydeliggøre den"* (75:19) – eller som Mohammed Abdou (1849-1905) igen og igen understreger: Koranen er sin egen bedste fortolker.

Det fortælles, at Profeten Muhammed ofte skal have forklaret ét koranvers ved hjælp af et andet. Da en mand eksempelvis bad om en forklaring på: *"De troende, der ikke tilslører deres tro med synd, vil*

---

2 For en detaljeret gennemgang af hadith-samlingernes omtumlede tilblivelseshistorie vil jeg anbefale Rahman 1967, Khorchide 2013 eller Ramadan 2002.

få fred i sjælen, for de er på den rette vej” (6:82), skal Profeten have reciteret: *”Se, Lukman belærte sin søn: ’Min søn! Tilbed ikke andre end Gud, for falsk tilbedelse er den største synd’”* (31:13). Med andre ord: Flergudsdyrkelse er syndigt, bringer uro i sjælen og leder menneskene bort fra den rette vej.

Koranens tekst indeholder endvidere en lang række metaforer og lignelser, der er udtryk for en rig social og kulturel forståelsesramme, der varierer i forhold til skiftende omstændigheder. Dette giver teksten den rummelighed, fleksibilitet og dynamik, der med rette kan kræves af et budskab, der betegnes som universelt. Koranen opfordrer menneskene til at være nysgerrige og videbegærlige, til at se sig omkring i verden med åbent sind og lutter øren og tage ved lære af andre menneskers og folkeslags erfaringer, positive såvel som negative.

Koranen opfordrer igen og igen menneskene til at bruge deres fornuft og intellekt til at prøve at forstå Koranen og den verden, de lever i. Gud opfordrer helt konkret menneskene til, at *”stå for Gud, to og to eller alene, og reflektere nøje over budskabet”* (34:46), og at *”lytte til Ordet og følge dets smukkeste mening”* (39:18). Således vil enhver oprigtigt søgende og reflekterende kunne nå ind til islams kerneværdier og bevæge sig *”fra ét åndeligt stadie til et andet”* (84:19).

Alligevel har mange muslimer i generationer opfattet de store linjer i de klassiske lærdes anbefalinger (der bygger på Koranen og hadithlitteraturen) som endegyldige og ufejlbarlige, og de filosoffer og teologer, der har forsøgt at trænge ind til kernen i budskabet uden om de klassiske fortolkninger, er blevet forfulgt og forkættet af deres samtidige. Flere muslimske tænkere har i nyere tid mere eller mindre frivilligt valgt at bosætte sig i Vesten for at have mulighed for at give udtryk for deres reformtanker:

Fazlur Rahman (Indien, USA, 1919-1988) var i en årrække leder af et forskningscenter i Karachi, som gik i spidsen for en bevægelse imod traditionel og radikal islam. Han mente, at uden nyfortolkning ville samfundet enten stagnere eller kollapse. Han blev kaldt "the destroyer of hadith" og valgte i 1969 at udvandre til USA.

Nasr Hamid Abu Zaid (Egypten, Nederlandene, 1943-2010) skrev en række bøger om nytænkning indenfor islam, som i visse kredse blev opfattet som blasfemiske, hvorefter han blev anklaget for frafald. Og eftersom hans muslimske hustru ikke måtte være gift med en ikkemuslim, blev parret efter en længere skueproces skilt i 1995. Parret valgte efterfølgende at slå sig ned i Leiden, hvor Abu Zaid virkede til sin død.

Abdolkarim Souroush (Iran, England, Iran, USA, f. 1945) er født i Teheran og markerede sig midt i 1970'erne under et studieophold i England som kritiker af shahens regime. Han blev derfor efter den såkaldt islamiske revolution i 1979 hentet hjem for at bidrage til Khomeinis reformer. Efter nogle år på Teherans Lærerseminarium fik han til opgave at reformere undervisningsprogrammet for de højere uddannelser. Eftersom han var tiltrukket af liberale idéer og ytrede sig mere og mere kritisk om den gejstlige elites politiske rolle, blev han erklæret som revolutionens fjende og måtte forlade landet i unåde i 2000.

Mahmoud Mohamed Taha (Sudan, 1910-1985) bragte sig med bogen *The Second Message of Islam* i konflikt med den sudanesiske regerings indførelse af islamisk ret i 1980'erne. Han fremfører i bogen, at de tidlige åbenbaringer fra tiden i Mekka er møntet på menneskeheden og bør som sådan tillægges større betydning end senere åbenbaringer, der refererer mere specifikt til omstændighederne i Medina i 600-tallet. Taha blev dømt for frafald og hængt i 1985.

Abdullahi Ahmed An-Na'im (Sudan, USA, f. 1946), en af Tahas elever og støtter, udvandrede efter Tahas henrettelse til USA og har

i sin egenskab af juraprofessor videreført Tahas arbejde med at modernisere islamisk ret.

Den globaliserede verden gør det tvingende nødvendigt at se på Koranen med nye øjne og fortolke den ind i den virkelighed, vore dages muslimer er en del af. Det kan sagtens lade sig gøre uden at øve vold mod de helt grundlæggende principper. Kun ved at genfinde tidligere tiders dynamik og åbenhed overfor omverdenen vil muslimer kunne vinde omverdenens tillid og anerkendelse og få den respekt, der er så nødvendig for deres selvforståelse og selvværdsfølelse.

Fazlur Rahman (1919-1988) minder ligesom mange andre tænkere om, at de første generationer efter Profeten ikke så Koranens og Profetens sædvanes anbefalinger som noget statisk, men hovedsageligt som noget, der forandrer sig i forhold til skiftende omstændigheder. Han mener endvidere, at man – for at forstå islam rigtigt – hele tiden bør søge nye måder at udvikle sig selv og sin islamforståelse på og nævner den anden kalif, Umar ibn al-Khattab (634-644), som en af de få, der har videreført Profetens mission på en særdeles kreativ og effektiv måde.³

Det er almindelig kendt, at der på Profetens tid ikke var fastsat nogen straf for druk. Den første kalif, Abu Bakr, fastsatte straffen til 40 slag – hans efterfølger i embedet, Umar ibn al-Khattab, forhøjede straffen til 80 slag.

Profeten fastsatte ens skat for alle slags afgrøder – Umar fastsatte forskellige takster for forskellige slags afgrøder.

Profeten fastsatte løskøbssummen for krigsfanger til én dinar pr. person – Umar fastsatte forskellige takster i de forskellige dele af landet.

---

3 Rahman 1965, 179-182.

Mange lærde har dog i tidens løb taget skarpt afstand fra Umars afgørelse om, at tre *talaq*-skilsmisseformler udtalt i samme seance skulle regnes for tre (og dermed for en absolut uigenkaldelig skilsmisse), fordi Profeten selv skal have fundet en sådan fremgangsmåde forkastelig.

Umar suspendede straffen for tyveri i en periode, hvor landet var ramt af tørke og hungersnød – hvis det kunne godtgøres, at tyven havde stjålet af lutter nød.

Da muslimske kvinder beklagede sig over, at ægteskaber mellem muslimske mænd og jødiske og kristne kvinder var blevet alt for hyppige efter den arabiske hærs erobring af store landområder, og at dette fratog mange muslimske kvinder muligheden for at stifte familie, suspendede Umar en overgang muslimske mænds koranbaserede ret til at gifte sig med en troende jødisk eller kristen kvinde.⁴ Det er ikke uden grund, at Umar huskes som en streng, men retfærdig leder.

Ligesom Umar ibn ul-Khattab (634-644) har også kalifferne Abu Bakr (632-34), Uthman ibn Affan (644-656) og Ali ibn Abu Talib (656-661) regeret efter det princip, at beslutninger taget under Profeten Muhammeds lederskab kunne blive ændret, hvis skiftende omstændigheder krævede det. De har heller ikke haft skrupler over at ændre beslutninger taget af deres forgængere. Når som helst en lovændring var aktuel, blev der indkaldt til *shura* (dvs. rådslagning) for at drøfte sagen grundigt, inden nye regler blev vedtaget.

Said Ramadan (Egypten, Jerusalem, Pakistan, Schweiz, 1926-1995) minder om, at det er et fuldt ud accepteret princip, at alt er tilladt, med mindre det er eksplicit forbudt – og ikke den anden vej rundt.

---

4 Charfi 1998, 150-156.

Man behøver derfor ikke en eller anden profetisk præcedens for at tillade en handling,⁵ som det ellers ofte fremføres af konservative muslimer i vore dages debat, eksempelvis i spørgsmålet om kvindelige imamer. Han skriver:

”Islamisk ret skulle ikke paralisere menneskene, så de ikke kunne bevæge sig uden tilladelse. Menneskene bliver tværtimod igen og igen opfordret til at betragte universet som en guddommelig nåde til menneskene og til at bruge al deres indsigt og viden og alle deres ressourcer på at få det bedste ud af det” (Ramadan 1970, 68-69), og han henviser til:

Alt, hvad der er i Himlene og på Jorden, har Gud stillet til rådighed for jer som en gave. I dette er der tegn for de eftertænksomme (45:13).

Adams børn! Bær jeres smukkeste klædning til alle tider. Nyd Guds gaver, men vær ikke umådeholdende. Gud elsker ikke de umådeholdende. Sig: ”Hvem kan forbyde det smukke og gavnlige, Gud har skabt for Sine tjenere?” Sig: ”De er bestemt for alle i dette liv, men forbeholdt de troende på opstandelsens dag.” Således forklarer Vi tegnene tydeligt for de indsigtfulde. Sig: ”Min Herre har udelukkende forbudt skamløse handlinger, åbenlyse såvel som skjulte” (7:31-33).

At Koranen bør nylæses gælder ikke mindst med hensyn til individets frihed, menneskeret og kvindesyn, eftersom kvindernes deltagelse i offentlige anliggender er blevet mere og mere almindelig. Ydermere lever op imod halvdelen af verdens muslimer som mindretal i lande udenfor det, man traditionelt har kaldt ”den islamiske verden”. Mø-

---

5 Ramadan 1970, 46 & 68-69.

det med andre kulturer – ikke mindst med Vestens syn på ligestilling og individets frihed – er en helt naturlig anledning til at udvikle et mere tidssvarende syn på kvinders muligheder og rettigheder.⁶

Muhammad Iqbal (Indien, 1877-1938) lægger ikke fingrene imellem og skriver i 1928:

”Det er en skam, at vore dages jurister enten er fuldstændig uvidende om tidens strømninger eller er gennemsyret af rendyrket ortodoksi.”⁷

Gud er den eneste, der forstår Sit eget budskab indtil mindste detalje. Hvor samvittighedsfuldt og ydmygt, menneskene end nærmer sig teksten, vil deres forståelse af den altid være præget af deres intellekt og baggrund, ligesom af de aktuelle politiske, sociale og kulturelle omstændigheder.

Verden er i forandring, og Gud opfordrer menneskene til konstant at udvikle deres personlighed og udnytte de ressourcer, Han har givet dem. Derfor er det absurd at hævde, at visse tænkere én gang for alle har afdækket sandheden. Den menneskelige forståelse af sandheden vil altid være relativ.

Mange muslimer bliver imidlertid utrygge, når der rokkes ved den traditionelle tolkning, så derfor har reformtanker trange kår i konservative kredse. Man skal tage ”hele pakken”, får man at vide, og det

---

6 Jeg har i *Islam – min hjertesag* (Tønnsen 2014) blandt andet været inde på redefinition af forholdet mellem tro og vantro, på skæbnetroen og på sammenhængen mellem jødedom, kristendom og islam. Mine tanker om kvindernes stilling har jeg nedfældet i bl.a. *Islam i europæisk klædedragt. Stof til eftertanke og selvransagelse* (Tønnsen Echammari 1998). Familie og kønsroller vil være emnet for en kommende bog.

7 Iqbalnama-Volume I, page 50. Her citeret efter Parwez 1961, 80.

forventes, at man slår automatpiloten til og blindt følger det traditionelle uden at stille kritiske spørgsmål til dets relevans i samtiden.

Den, der flyder med strømmen, behøver ikke at ro – det er så dejlig nemt; men den, der vil nå kilden, må nødvendigvis gå imod strømmen – det er en naturlov, Guds lov. Det er ”den stejle vej”, som Koranen taler om – den vej, der kræver udholdenhed og ærefrygt for Gud og Hans skaberværk (*taqwa*), og som er en livslang og helt personlig udviklingsproces.

Koranen advarer faktisk imod kritikløst at overtage forfædrenes⁸ skikke, imod ureflekteret imitation (*taqlid*) – ”for hvad nu hvis forfædrene manglede både indsigt og vejledning?” (2:170-171) Desværre lader alt for mange sig overtale til at følge den lette vej; men ureflekteret imitation kan gøre selv gode tanker og idéer destruktive.

Taqwa er ifølge Fazlur Rahman (1919-1988) Koranens måske vigtigste begreb. Tariq Ramadan (f. 1962) nævner det kun sjældent.

Efter lange overvejelser har jeg valgt at oversætte *taqwa* med *ærefrygt for Gud og Hans skaberværk*. Ærefrygt handler hverken om frygt/angst for Gud eller om ydre ritualer og handlinger, som de gængse oversættelser såsom gudsfrygt og fromhed indikerer.

Taqwa handler om agtelse, ydmyghed og taknemmelighed for den kærlighed og nåde, som Gud har vist menneskene ved at skabe alverden.

Taqwa er et etisk-moralsk indre kompas, der sætter mennesket i stand til at skelne mellem ret og uret, og som derved leder mennesket mod Gud, alle tings ophav og endelige mål.

Taqwa betyder også at være på vagt overfor at begå skadelige handlinger og beskytte sig imod de negative konsekvenser af disse.

Den, der besidder *taqwa*, er en *mutaqqi* – flertal: *mutaqqun*.

---

8 I vore dage forstås ”forfædre” også som ”religiøse autoriteter”.

Koranen

*Dette er Bogen – om den hersker der ingen tvivl –
en vejledning til dem, der nærer ærefrygt for Gud (Koranen 2:2).*

*Gud har lidt efter lidt sendt Bogen ned til dig,
som bekræfter det, der gik forud,
som vejledning til menneskeheden
for at skelne mellem ret og uret (Koranen 3:3-4).*

Muslimere tror, at deres hellige bog, Koranen – ligesom tidligere hellige skrifter såsom Mosebøgerne, Davids Salmer og Jesus' Evangelium⁹ – har deres oprindelse i en himmelsk bog, kilden til al åbenbaring, også kaldet Bogens Moder (*umm al-kitab*), en urvejledning, som med mellemrum er nedsendt til udvalgte mennesker via ærkeenglen Gabriel, der betegnes som ”et sendebud udstyret med overordentlige kræfter”. Hver tidsalder har haft sin åbenbaring.

Koranen taler også om en beskyttet tavle (*lawh al-maffuz*), der menes at være identisk med Bogens Moder.

Koranens sprog er arabisk, eftersom Muhammed, som Gud udvalgte til at videregive budskabet, var araber – ligesom også de mennesker, han levede iblandt og henvendte sig til.

Qur'an (koran) kommer af *qara'a*, at recitere, deklamere, forkynde,

---

9 Bemærk, at Koranen taler om evangelium i ental. Det fremgår intetsteds af koranteksten, at evangeliet skulle være blevet nedskrevet (til forskel fra Mosebøgerne og Koranen) og synes således at henvise til de åbenbaringer, som Jesus modtog, dvs. dele af urvejledningen, Bogens Moder (*umm al-kitab*). Mange teologer sætter da også lighedstegn mellem Jesus og Koranen samt mellem NT og hadith-litteraturen, der fortæller om hhv. Jesus' og Muhammeds liv og levned.

fremsige, lære udenad, dvs. mundtligt at gengive nøjagtigt, hvad man har hørt eller læst.

Koranen omtales bl.a. som:

- Herrens ord (*kallimatu rabbika*) eller Guds ord (*kalam allah*)
- Fortællingen (al-hadith) eller: Guds fortælling (*haditha allahi*)
- Kriteriet, der skelner mellem ret og uret (*al-furqan*)
- Vejledningen (*al-hudan*) eller: Vejledningen til menneskeheden (*al-hudan li'l nas*)¹⁰
- Advarslen (*an-nadhira*)
- Det, der er sendt ned (*at-tanzil*)
- Sandheden (*al-haqq*) eller: Bogen med sandheden (*al-kitab al-haqq*)
- Påmindelsen (*ad-dhikr*)
- Bogen eller Skriften (*al-kitab*)
- Recitationen (*al-qur'an*)
- Det, der helbreder eller læger (*as-shifaon*)
- Lyset (*an-nur*)

For muslimer er Koranen en vejledning, der giver deres liv mening, der skelner mellem ret og uret, og som hjælper dem med at navigere igennem livet, i medgang og modgang:

Velsignet være Han, der lidt efter lidt til Sin tjener nedsendte kriteriet til at skelne mellem ret og uret, og som en advarsel til alverden (25:1).

---

10 Ifølge Mohamed Talbi (2002, 148) skulle ordet vejledning (*hudan*) og afledninger deraf forekomme mere end 300 gange i Koranen. Det samme gælder for ordet advarsel (*nadhira*) og afledninger deraf.

Koranens åbenbaring

Muslimer betragter Koranens arabiske tekst som en nøje gengivelse af Guds ord¹¹ åbenbaret (egentlig nedsendt) i årene 610-632 – sommetider i form af drømmesynd, oftest dog via ærkeenglen Gabriel til Muhammed, der begge omtales som sendebud eller budbringer:

Dette er ordene fra et ærefuldt sendebud (Gabriel), udstyret med overordentlige kræfter og med høj rang for Herrens trone. En man bør lytte til, og som man kan have tillid til. Jeres fælle (Muhammed) er ikke besat, og det er hævet over enhver tvivl, at han så ham (Gabriel) i horisonten (81:19-23).

Der hersker enighed om, at den første åbenbaring, Profeten Muhammed fik som fyrreårig, da han havde trukket sig tilbage til Hiragrotten i Lysets Bjerg udenfor Mekka for at meditere over tilværelsen, bestod af de første fem vers af kapitel 96, der indeholder en opfordring til at videregive Guds ord og bevare dem for eftertiden.

Læs!¹² I din Herres navn, Han, som formede mennesket af en igle-lignende klump.¹³ Læs, for din Herre er den mest Gavmilde. Han lærte mennesket ved pennen,¹⁴ lærte det, hvad det ikke vidste (96:1-5).

---

11 Om Koranens tilblivelse, samling, indhold m.m. se bl.a.: Rahman 1967, Denffer 1983, Provençal 2000, Ajami 2003, Esack 2005 og Benzine 2013.

12 *Iqra* er af samme konsonant-rod som *qur'an* og kan betyde både læse, recitere, deklamere, forkynde, videregive, lære udenad.

13 *Alaq*, en celleklump, der ligesom en igle klæber til livmoderhulheden i et af de allertidligste fosterstadier.

14 Egl. skriverør (*qalam*). Symbol for alle former for nedskrivning/bevarelse af viden.

I hadith-litteraturen findes der flere beretninger om, hvorledes åbenbaringerne kom til Profeten Muhammed:

”Nogle gange kommer den som en klokkes kimen, og det er den hårdeste form, der varer, indtil jeg har forstået, hvad der bliver sagt. Nogle gange kommer englen til mig i form af en mand, som taler til mig, indtil jeg forstår, hvad han siger.” Aicha tilføjede: ”Jeg har set Profeten blive guddommeligt inspireret og bemærket, hvordan sveden selv på en kold dag løb fra hans pande, når åbenbaringen var afsluttet” (Bukhari 1/2).¹⁵

”Aicha, de troendes moder, har fortalt: ”Åbenbaringerne kom først som gode retskafne drømme, der kom som det klare daggry. Så blev han betaget af afsondretheden. Han opsøgte ensomheden i Hiragrotten, hvor han nat efter nat dyrkede Gud, før han vendte tilbage til sin familie. Han plejede at medtage mad til sit ophold, kom så tilbage til sin hustru Khadijah for at få nye forsyninger, indtil sandheden pludselig kom.

Englen kom til ham og bad ham læse. Profeten svarede, at han ikke kunne læse og fortalte: ”Englen tog fat i mig og holdt mig, så jeg næsten ikke kunne udholde det.” Derpå slap han mig, og bad mig igen læse, og jeg svarede: ”Jeg kan ikke læse.” Han tog fat i mig og holdt mig igen fast, så jeg næsten ikke kunne udholde det. Han slap mig igen og bad mig igen læse, og jeg svarede: ”Jeg kan ikke læse.” Han tog fat i mig for tredje gang, holdt mig fast og slap mig så igen og sagde:¹⁶ ”*Læs! I din Herres navn, Han, som formede mennesket af en igle-lignende klump. Læs, for din Herre er den mest Gavnfulde*” (Bukhari 1/3).

---

15 Oversættelse fra Simonsen 2008, 23.

16 Oversættelse fra Simonsen 2008, 24.